

Osztályozás

92

Tóth István

"1961"

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: Kiss Gy. János

Cím:

Az esti Rózsadomb viszneki „ékszerése”...

A fénymester három évtizede Pesten

1961. IV. 4.

Ménesvári

Hatra jár, buszra szállók, mert a budai hegyek felől kék-puha köddel most indul befelé a tavaszi alkony, s mire eléri a Dunát, ott kell lennem a hídnál, ahol az ékszerész hivatalba lép.

— Így még senki nem tisztelt meg engem — mondja csendesen a pirostéglás őr-szobán, ahol találkozunk, s míg a gyújtórúdat egymásba pászitgatja, játszik a kinevezéssel: Tóth II. István »ékszerész«... Jól van, legyen!...

Nevetünk. Mert egybéként a neve után hivatalos írásokban csak ennyi áll: gázlámpa-gyújtogató.

De a Rózsadomb villogó, éjszakai ékei ő rakja fel minden alkonyatkor, s — akár a drága kincseit féltő aranyműves — mire feljő a nap, az utolsó darabig újra összeszedi.

— Így megy ez 30 eszten-deje minden este és reggel.

— Gondoljon csak utána: minden este és reggel?

— Igaza van, tévedek. Bár nem csoda, azokra az időkre nem szívesen emlékezem. A

legkeservebb esték voltak, higgye el, nemcsak a háború, a szenvedés, a bizonytalanság miatt. Mécs mellett lak-tunk hetekig a pincében, tudom, nemcsak mi, ezek, tíz-ezrek, az ostrom nem tett ki-vételt, de nekem akkor már csaknem másfél évtizede a fény volt a mesterségem...

A bomba és az ágyú nem kímélte Tóth Pista bácsi lámpáit sem. A több mint ötszáz-ból — ennyi tartozott a kör-zetébe — 10—12 maradt áll-va, mire átkeltek a Dunán a szovjet csapatok.

— Aztán még jó ideig nem kellett a gyújtórúd. De ásó, lapát, kalapács — az igen. Naponta öt-hat kandelábert állítottunk vissza. Minden utca segített, s amikor első, rövid kis sétámra elindul-tam, lámpától lámpáig kísért az ünneplő tömeg...

Történelem van ebben a fakó emlékezésben.

Egy letűnt világ romjairól a maga módján adott fényjel-zést az új világnak Budapes-ten, 1945 tavaszán Tóth Ist-ván gázlámpa-gyújtogató.

Kaptatunk tovább. Vigyáz,

nagyon vigyáz, nehogy egy lámpa is kimaradjon.

— Hisz úgyis olyan kevés van már. A tizenkétezerből, ennyi volt egykor, kettőezer-egyszáz maradt az egész Bu-dapestben. Ebből nyolcvan da-rab az enyém.

Az arcát fűrkésem. Bús-szomorú vonásokat keresek, hiszen fogynak a lámpái. A juhász se dalol, ha vész a nyája. De nyomát nem lelem a bánatnak, sőt, onnan alul-ról, a város völgyéből vala-mi szívderítő látványt fedez fel, mert felnevet.

— Nézze csak, én már egy órája díszítgetem a Rózsa-dombot, az a kékes-fehér fű-zér pedig egy perc alatt ke-resztülcikázik a városban, és világos lesz mindenütt.

Alant felragyognak a vil-lanylámpák, szikráznak a fényalagutak boltívei. A mes-ter lenyűgözve nézi, egy percre megáll kezében a gyújtórúd. Talán ilyen fény-ről álmódott a mécsvilágos háborús pincében.

— Nem, ilyenre nem gon-doltam. Csak arra, hogy egy-szer minden utcában villany lesz, s nekem csak az elejéig kell mennem, ott fordítok egyet a kapcsolón, és kigyul-lad a sor.

De a gáz mellől soha nem kérte magát a villanyhoz. Pedig mehetett volna, hívták. Ő azonban szívesen gyalogolja most is a háromszor 15 kilométert naponta. Egyszer gyújt, egyszer olt, egyszer pedig karbantart.

— Talán abból a kétezer-ből már nem vesznek el. Hadd lássa az utókor, mi-lyen volt az egykori világi-lás.

Tiszteli az elektromossá-got, de a szíve már nem engedi, hogy elpártoljon. Megszokta, megszerette eze-tet a sárga fényű, roman-tikus lámpákat. Miattuk nem fekszik le nyári estén kilenc, tíz előtt, s hozzájuk kel haj-nali kettőkor.

— Mit lát, kivel találkozik ilyenkor?

— Tudja, hány bánatos embert vizsgáltam már, s hány örömben osztoztam pir-kadatkor? Száma sincs. A hajnali utcáról, parkról re-gényt írhatnak. De senkinek, hozzám még senkinek rossz szava nem volt... A gázlám-pa-gyújtót, ki tudja miért, mindenki a barátjának fo-gadja.

Csak egyszer tartóztatták fel. Hűvös, októberi hajnal volt, 1956-ban.

— Azt mondta két diák, hadd éjjen fater, ne ténsereg-jen ilyenkor az utcán. És meg-kattintottak valamit a zsebük-ben. Az úttest túlsó feléről szólta rám, meg se néztem őket jobban, csak azt mon-dtam: most sietek, elfolyik a drága gáz, de két pofonra je-lentkeztek a »faternál«, a Medve utca 17-ben lakik. Nem jelentkeztek.

A fémszövésű gombaégő mindenütt izzik már. Vissza-fordulunk. Hajnali négyig nem kell a gyújtóbot.

— Hanem azt az automata »fényesség-elosztót« egyszer megnézném — mondja már lenn, az ostromyél alatt, a Mártírok útján. — Elhiszi, hogy izgat a téma?

Másnap kezemben az enge-dély, s kitarul előtűnk a bű-vös ajtó, amely mögött egyet-len mozdulat, s már fényben fürdik a város, hogy szinte a sárga szemű gázlámpák is belekápáznak.

— Ez aztán az összkomfor-tos hivatal — ámul az öreg Tóth, s nem győz a látvánnyal betelni. Mintha egy kicsit saj-nálná, hogy nem most kezd.

De aztán megbékél, mert hi-szen ki vitte volna fel az esti világosságot 30 évig nap nap után a Rózsadombra, ha ő 1931 márciusában fel nem jön a hevesi Visznekről Pest-Bu-dára.

Kiss Gy. János